

سرمایه گذاری

◆ دکتر علی اصغر نژاد

نماینده دوره پنجم مجلس
شورای اسلامی
و دبیر ستاد تشویق و حمایت از
سرمایه گذاری

اصول سرمایه گذاری از منطق سرمایه گذاری (انباشت accumulation کالایی شدن Commodification حداکثر شدن سود profit Maximization و رقابت Competition) جدا نیست. استفاده از سرمایه های خارجی در هر کشوری دارای قاعده و روال خاصی است که در صورت رعایت آن، توفیق حاصل می شود سالانه میلیاردها دلار سرمایه گذاری خارجی در کشورهای مختلف به انجام می رسد که یقیناً همراه با برنامه ریزی و سیاست گذاری مناسب داخلی و خارجی در کشورها است. برنامه منسجم و جهت دار دولت ها همراه با تسهیلات و خدمات مناسب و تشویق های لازم می تواند امر سرمایه گذاری را سرعت و رشد ببخشد. قوانین و مقررات و ثبات آن ها، امنیت سیاسی و اجتماعی، فراهم بودن زیر ساخت ها و شرایط اقتصادی نیز می تواند از عوامل مهم و تاثیر گذار در سرمایه گذاری خارجی محسوب شود.

در ۲۵ سال گذشته فعالیت‌هایی برای بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی در ایران انجام گردیده ولی نتیجه حاصله مناسب نبوده است. اصلاح ساختار اقتصادی دولت از تمرکزگرایی به تمرکززدایی و گسترش فعالیت‌های بخش خصوصی و تک‌نرخ کردن قیمت ارز، لغو پیمان‌سپاری ارزی، تنظیم سیاست‌های اصلاحی و شیوه‌های سیاست تعدیل اقتصادی و تعیین حدود و ثغور دخالت دولت در اداره امور اقتصادی، بهبود روابط دیپلماتیک با کشورهای تصویب قوانین و مقررات اصلاح قوانین گمرکی و... را می‌توان از جمله فعالیت‌های مزبور نام برد ولی تا رسیدن به شرایط مناسب فاصله‌ی زیادی وجود دارد. اولین قانون سرمایه‌گذاری خارجی در ایران ۴۸ سال قبل یعنی سال ۱۳۴۴ با عنوان قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی تصویب گردیده است. که برای فراهم شدن بستر قانونی مناسب جهت جذب و به خدمت گرفتن سرمایه و فناوری خارجی اخیراً اصلاح شده است. در قانون جدید به کلیه روش‌های سرمایه‌گذاری خارجی پوشش وسیع حمایتی اعطا شده است و شیوه‌های مختلف سرمایه‌گذاری خارجی در کشور مانند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI)، انواع روش‌های تامین مالی، ساخته بهره‌برداری و واگذاری، بیع متقابل و غیره به رسمیت شناخته شده است. بر اساس قانون اصلاحی، مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خارجی در وزارت اقتصاد و دارایی ایجاد شده است که تسریع و تسهیل در امور مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی در قیل و بعد از صدور مجوز از وظایف عمده آن است. دولت نیز با تعهد پذیری مستقیم در به رسمیت شناختن حقوق اساسی سرمایه‌گذاری خارجی، باعث تامین امنیت مورد انتظار سرمایه‌گذاران شده است که با برنامه‌های اصلاحی مانند تصویب قانون جدید مالیاتی، استقرار نظام تعرفه‌ای و تاسیس بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر دولتی، فراهم کردن اسکان تاسیس بیمه خصوصی به آن جنبه عملی و اجرایی بخشیده است. امروزه استفاده از سرمایه خارجی در توسعه اقتصادی کشورها یکی از شاخص‌های مهم در رشد اقتصادی محسوب می‌شود. کشوری که بتواند اعتماد سرمایه‌گذاران خارجی را جلب نماید قطعاً با برنامه‌های موفق سیاسی و اجتماعی توانسته به این مهم دست یابد. چین برای ششمین سال پیاپی توانست رتبه اول جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به دست آورد و هند که در سال گذشته رتبه ششم را داشته است امسال در رتبه سوم قرار گرفت. آزادی اقتصادی و رقابتی بودن اقتصاد از جمله فاکتورهایی است که اکثر سرمایه‌گذاران جهان به آن اهمیت می‌دهند و اهمیت این فاکتور به خاطر عدم تبعیض در اقتصاد و عدم انحصاری بودن آن است که چنانچه در هر اقتصادی باشد رانت‌جویی را

از بین می‌برد. وقتی در مجمع جهانی اقتصاد که مقر آن در داووس سوییس است و سابقه ۳۴ ساله دارد در ژانویه هر سال با حضور رهبران سرمایه‌گذاران، کارآفرینان و تحلیل‌گران اقتصادی جهان تشکیل می‌شود شاخص رقابت اقتصادی کشورهای جهان بررسی می‌شود و اما در میان اسامی ۱۰۴ کشور اعلام شده نامی از ایران برده نمی‌شود می‌توان گفت که ایران به شاخص رقابتی دست نیافته است. که باید دلایل آن را بررسی کرد. این که چرا این گونه است بارها در مورد آن قلم زده شده است و اغلب دولتمردان به آن واقف هستند ولی شرایطی وجود دارد که تا عمق آن باید صبر کرد که در آن صورت شاهد سرمایه‌گذاری خارجی در ایران خواهیم بود.

معمولاً در بررسی‌های تطبیقی برای چگونگی سرمایه‌گذاری خارجی امارات که یکی از کشورهای است که از آن نام برده می‌شود که از شرایط به وجود آمده حداکثر استفاده را برده و حتی سرمایه‌گذاران ایرانی را نیز جذب کرده است. اتخاذ به کارگیری سیاست‌ها و برنامه‌های زودبازده و موثر، تسهیل امور مربوط به سرمایه‌گذاری و فراهم کردن سیاست‌های تشویقی از مواردی است که امارات به وسیله آن‌ها شاهد رشد سرمایه‌گذاری خارجی بوده است.

خروج نیروهای تحصیل کرده و سرمایه‌از ایران به سمت دبی باعث شده است که ۲۵ درصد جمعیت فعال و سرمایه‌گذاری را در این کشور ایرانیان مهاجر تشکیل دهند. ۴۶۵۰ شرکت ایرانی در دبی و ۹ هزار دانشجوی ایرانی که در هر سال افزایش می‌یابند

در ۲۵ سال گذشته
فعالیت‌هایی برای
بهره‌گیری از
سرمایه‌گذاری
خارجی در ایران انجام
گردیده ولی نتیجه
حاصله مناسب
نبوده است

می‌تواند مبنای مناسبی برای بررسی استفاده از توانایی‌های ایران در کناره‌های خلیج فارس باشد. مناطق آزاد ایران بدون زمینه‌های مناسب و آماده کردن زیرساخت‌های اقتصادی افتتاح شده‌اند در حالی که در کشورهای عربی عکس آن است. مدیریت بر مناطق آزاد یکی از موضوعاتی است که هنوز حل نشده است. بنابر این لازم است از

قابلیت‌ها و توانایی‌های ایران در خلیج فارس با بررسی علمی و کارشناسی مناسب‌تر استفاده شود. البته شناساندن این قابلیت‌ها و توانایی به سرمایه‌گذاران از اهم موضوعات است دولت با دیپلماسی مناسب و موفق مهم‌ترین قراردادها را با خارجی‌ها به امضا رساند قرارداد تاو ۶۰۰ میلیون دلار - قرارداد ترک‌سل ۱/۵ میلیارد دلار، قرارداد میدان نفتی آزادگان با ژاپنی‌ها به ارزش ۲ میلیارد دلار، قرارداد ال ۹۰۰ فرانسوی‌ها به ارزش ۷۰۰ میلیون دلار، قرارداد فروش ۲۰ ساله گاز به چینی‌ها به ارزش ۱۰۰ میلیارد دلار و قرارداد فروش ۲۵ ساله گاز به هند به ارزش ۴۰ میلیارد دلار از جمله این قراردادها هستند. ولی موضوع مهم مسایل داخلی و سیاست‌های داخلی برای بهره‌گیری از تفاهم‌نامه‌های مزبور است.

آیا شرایط داخلی برای تحقق و اجرای آن فراهم است یا تحت تاثیر مسایل اجتماعی و سیاسی قرار دارد؟ محدودسازی تجارت خارجی توسط مجلس هفتم (طرح الزام دولت به تایید قراردادهای خارجی در مجلس شورای اسلامی) آیا می‌تواند به تداوم و گسترش تجارت خارجی بیانجامد؟

حضور شرکت‌های بیمه و بانک‌های خارجی در ایران می‌تواند به رونق اقتصادی و رشد آن کمک نماید ولی متأسفانه مجلس شورای اسلامی با تاسیس شعبه توسط بانک‌های خارجی در ایران مخالفت نموده و مانع فعالیت شرکت‌های بیمه خارجی شده است که انتظار است مجلس هفتم با بررسی کارشناسی نسبت به تصویب آن اقدام نماید. برای تحقق هدف‌های جلب سرمایه‌گذاری خارجی لازم است، سیستم اطلاع‌رسانی، قوانین تشویقی، تناسب سیاست داخلی و سیاست خارجی، آمادگی نهادها و سازمان‌های دخیل، آماده بودن زیرساخت‌ها، اراده ملی، همکاری قوای سه گانه مملکت، تضمین سرمایه‌گذاری توسط دولت، اصلاح ساختار مالی و پولی، اصلاح ساختار گمرکی، استفاده از توان بخش خصوصی و بسیاری از مسایل دیگر دست بدست هم بدهد تا زمینه مناسبی برای سرمایه‌گذاری خارجی مهیا شود. ضمناً به طور خلاصه بعضی از موارد فوق مختصراً توضیح داده خواهد شد.

الف: "اراده ملی" بسیج توانایی‌های مرتبط سازمانی و اداری در داخل مملکت برای جذب سرمایه‌گذار و آمادگی آن‌ها و سمت‌گیری یکسان آن‌ها در مورد سرمایه‌گذاری و نقد نمودن توانایی و قابلیت‌ها در داخل کشور یکی از مهم‌ترین موضوعات در این رابطه است. وجود اراده ملی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و پشتیبانی و حمایت مستمر همراه با ارایه اطلاعات لازم از توانایی‌های ایران در بخش‌های مختلف اقتصادی می‌تواند در

جذب سرمایه گذار و جلب اعتماد و ورود سرمایه توسط سرمایه گذار خارجی نقش تعیین کننده‌ای داشته باشد. زبان مشترک نهادهای دولتی در برخورد با سرمایه گذاری خارجی و پشتیبانی از سرمایه گذاری مقدمه عوامل مزبور است.

ب: "پس افتادگی ساختارها"
ساختارهای اقتصادی در ایران نمی‌تواند منطبق با واقعیات جهان حرکت کند و شرایط آن در حدی نیست که بتواند با معیارها و استانداردهای منطقه و جهانی مطابقت داشته باشد. اصلاح ساختار از مدت‌ها قبل آغاز شده، چه در بخش قوانین گمرکی و مالیاتی و چه در طراحی سازمان‌های مناسب برای پاسخگویی و پیگیری اداری کارهای مناسبی انجام شده است ولی جوابگوی نیازهای سرمایه گذار خارجی نیست. باید هم ساختار اداری و هم نیروی انسانی و هم قوانین و مقررات مرتبط با هم مد نظر قرار گرفته و اصلاح شوند. انشالله کارهای مفیدی که شروع شده تداوم داشته باشد.

ج: "جدایی سیاست از پهنه اقتصادی"
نظام اقتصادی باید مستقل از مسایل سیاسی باشد و از اصحاب سیاست فرمانبرداری نکند و قلمرو اقتصادی از سیاست منفک شود. در روابط تجاری و اقتصادی بین کشورها، بانک و موسسات

اقتصادی با هم کار کنند و به نوع سیاست حاکم بر کشور وابسته نباشند. شیوه‌های معمول در تکلیف دولت بر بانک‌ها و تعیین سیاست دولتی بر بانک معمولاً مرسوم نیست. اقتصاد مستقلاً باید مسیر ارتباطی در روابط خارجی را پیدا کند. اگر چنین وضعیتی به وجود آید و ارتباط مراکز اقتصادی در داخل و خارج منظم شود بخشی از مسیر برای جلب سرمایه گذار خارجی پیموده شده است.

چ: "ثبات قوانین و مقررات" قوانین و مقررات نقش تعیین کننده‌ای در جلب سرمایه گذار

دارند. ثبات قوانین و مقررات، کاهش ریسک سرمایه گذاری و اعتماد و اطمینان آن را افزایش می‌دهد. در چند سال گذشته قوانین و مقررات تا حدودی اصلاح و ثبات داشته‌اند ولی حمایت مجلس شورای اسلامی می‌تواند به آن تداوم ببخشد.

ح: "سیاست خارجی" روابط بین‌المللی مناسب می‌تواند به اعتمادسازی کشورهای خارجی کمک نماید. تناسب سیاست داخلی و سیاست خارجی می‌تواند بهترین مولفه این حرکت باشد. می‌توان بدون آن که به علایق ایدئولوژیکی پشت کرد مسایل اقتصادی را در عرصه بین‌المللی تعقیب کرد. دیپلمات‌ها و نمایندگان سیاسی نقش مهمی را در این رابطه بازی می‌کنند. باید اولویت و جهت‌گیری سیاست خارجی ایران به سمت کشور و کانون‌های صاحب سرمایه باشد. تنش‌زدایی و اعتمادسازی در روابط خارجی مبنای حرکت تجاری است. مجامع اقتصادی و پولی مانند بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول، معاونت توسعه اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل از جمله بهترین نهادهایی هستند که موشکافانه روابط خارجی ایران را زیر نظر داشته و در اعتمادسازی جهان اقتصاد به سمت ایران نقش اساسی دارند. ثبات و اعتماد دو عنصری هستند که می‌توان با آن‌ها تصویر مناسبی از ایران در دنیا ارایه کرد.

**خروج نیروهای
تحصیل کرده سرمایه
از ایران به سمت بی
باعت شده است که
۲۵ درصد جمعیت فعل
و سرمایه‌گذاری را در
این کشور ایرانیان
مهاجر تشکیل دهند**

